

EPIDEMIK PAROTID (PAROTIT) KASALLIGI HAQIDA

Xatambekova Nozimaxon Lochinbek qizi

Qo'qon universiteti Andijon filiali Tibbiyot fakulteti Davolash ishi ta'lim yo'nalishi
24/30-guruh talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.16214858>

Annotatsiya. Ushbu maqolada epidemik parotid (yoki parotit) — quloq oldi sohasida joylashgan parotid so'lak bezining yallig'lanishi haqida ma'lumotlar keltirilgan. Kasallikning etiologiyasi, klinik belgilari, tashxislash usullari, davolash choralari va oldini olish tadbirlari yoritilgan. Maqola tibbiyot xodimlari, talaba va umumiy o'quvchilar uchun mo'ljallangan.

Kirish

Parotit — bu parotid so'lak bezining yallig'lanishi bo'lib, virusli yoki bakterial etiologiyaga ega bo'lishi mumkin. Eng ko'p uchraydigan shakli epidemik parotit (xalq orasida quloq yallig'lanishi yoki tepki deb ham ataladi) bo'lib, ayniqsa bolalar orasida keng tarqalgan.

Filtrlanuvchi viruslar qo'zg'atadi. Havo yo'li orqali, bemor foydalangan turli idishlardan yuqadi. Epidemik parotit hamma yoshdagi kishilarda, (1-1,5 yoshda 95% holat) ko'proq 5—15 yoshdagi bolalarda uchraydi. Inkubatsion davri 18—20 kun. Epidemik parotit da bosh og'riydi, gavda temperaturasi ko'tariladi. Og'irroq hollarda bemor burnidan qon keladi, qusadi, tirishadi.

Kasallikning 2—3 kuni quloq oldi bezi shishib, u quloqning bir tomoniga, 1—2 kundan keyin esa ikki quloq atrofiga o'tadi. Og'iz ochilganda, ovqat chaynalganda og'riq seziladi.

Kasallik 8—10 kun davom etadi. Kasallik yumshoq miya pardasining yallig'lanishi ko'rinishida ham o'tishi mumkin. Bu shaklida bolalar qusadi, boshi qattiq og'riydi va meningit belgilari paydo bo'ladi. Nevrit, otit kabi asoratlar qoladi.

Parotitning sabablari:

Parotit asosan quyidagi sabablar tufayli rivojlanadi:

- Virusli infektsiya (masalan, mumps virusi)
- Bakterial infektsiyalar
- Og'iz gigienasining buzilishi
- Immunitetning pasayishi
- Qandli diabet va boshqa yondosh kasalliklar

Klinik belgilari:

Parotitning asosiy klinik belgilari quyidagilardan iborat:

- Quloq oldi sohasida og'riq va shish
- Harorat ko'tarilishi
- Og'iz ochishda qiyinchilik
- Yutishda og'riq
- Og'izdan yomon hid kelishi
- Yallig'langan soha ustida terining qizarishi

Tashxis:

Parotit tashxisi anamnez, klinik belgilar va laborator tekshiruvlar asosida qo'yiladi.

Laborator analizlar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Qon tahlili (leukotsitoz, ESR oshishi)

- Soʻlak bezlari UTT (ultratovush) tekshiruvi
- Serologik testlar (virusni aniqlash uchun)
- MRI yoki KT (ogʻir holatlarda)

Davolash:

Davolash etiologik omilga bogʻliq holda amalga oshiriladi:

- Virusli parotitda simptomatik davolash (yotoq rejimi, ogʻriq qoldiruvchi, haroratni tushiruvchi vositalar)

- Bakterial parotitda antibiotiklar buyuriladi
- Gigena choralari, ogʻiz boʻshligʻini toza saqlash
- Issiq kompresslar qoʻllash
- Suyuqlik koʻp ichish

Oldini olish:

Parotitning oldini olish choralari quyidagilar:

- MMR (qizamiq, parotit, qizilcha) vaktsinasini olish
- Ogʻiz gigenasiga rioya qilish
- Immunitetni mustahkamlash
- Kasallangan shaxslar bilan aloqani cheklash

Ogʻir asoratlari:

Erkaklarda bepushtlik kasalligini olib kelishi ham mumkin.

Xulosa

Parotit kasalligi vaqtida aniqlansa va toʻgʻri davolansa, asoratlarsiz tuzaladi. Vaktsinatsiya va sogʻlom turmush tarziga amal qilish orqali ushbu kasallikning oldini olish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Tibbiyot ensiklopediyasi, 2-jild. Toshkent, 2019.
2. Akilov R. va boshqalar. Yuqumli kasalliklar. Toshkent, 2020.
3. WHO. Mumps Fact Sheet. <https://www.who.int>
4. MedlinePlus – Mumps overview. <https://medlineplus.gov>